

На 5 април 2012 г. се навършиха 50 години от закриването на последните концлагери на комунистическия режим в България край Ловеч и Скравена. На същата дата през 1962 г. Политбюро на ЦК на БКП начело с Тодор Живков тихомълком взима решение да закрие своето тайно творение, което създава през 1959 г. Причината е, че в партийната върхушка гръмва скандал за убийствата в лагерите и това застрашава властта на Живков.

Сайтът Държавна сигурност.com отбелязва годишнината с публикуването на поредица, която разкрива малко известни или забравени факти за последните лагери на комунизма. Материалите са час от документалната книга на журналиста Христо Христов [„Секретното дело за лагерите”](#), която наскоро издателство „Сиела” преиздаде.

В [част 1](#) от поредицата беше представена политиката на комунистическото управление след 9 септември 1944 г. за създаване на концлагери в страната и въдворяването на „политически опасни лица” в тях, както и на хора, оценявани от ДС като потенциални врагове на „народната власт”.

[Част 2](#) е посветена на началото на лагера край Ловеч през 1959 г. В нея се осветляват разпорежданията на близкия на Тодор Живков зам.-министър на вътрешните работи ген. Мирчо Спасов за създаването на изключително тежък и жесток режим.

В [част 3](#) са описани едни от най-зловещите убийства, извършени в лагера – тези на известния музикант Александър Николов – Сашо Сладура, на бащата на певицата

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Април 2012 16:19

Богдана Карадочева – търговеца Иван Карадочев и на бившия депутат от БЗНС „Никола Петков” Любен Боянов.

В [част 4](#) се разказва за прикриването на следите от убийствата в лагера край Ловеч, като труповете на жертвите не са връщани на роднините, а са заравяни на остров Предела край Белене.

Част 5 е посветена на знаковата фигура в историята на последните лагери на комунизма край Ловеч и Скравена – ген. Мирчо Спасов.

⋮

От снимката в специалната червена карта на служител на Държавна сигурност гледа мъж в униформа с генералски пагони. Лицето му е сурово, косата гладко пригладена назад. Погледът на сините очи е метално-смразяващ и нескрито показва решимост и нито грам колебливост. Това излъчване притежава Мирчо Спасов през 1980 г., когато след 30 години безкомпромисна борба в партията все още се държи на гребена на вълната и никой от върхушката в БКП не би желал да му се изпречва на пътя.

Стремителната кариера след 9 септември 1944 г.

Голяма част от истината за лагера на смъртта край Ловеч би останала неизяснена ако не се проследят фактите за тази ключова фигура в БКП и комунистическата власт от 50-те до края на 70-те години. Роденият на 23 януари 1911 г. в с. Целецел, Софийско в бедно селско семейство Спасов казва за себе си без да излишна скромност:

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Април 2012 16:19

"По революционни заслуги Тодор Живков има далеч по малък актив от мен. Имал съм случаи на събрания той да ме представя така: "Ето това е Мирчо, мой приятел, професионален революционер."

Член на РМС от 1927, а на БКП от 1932 г. той е осъждан през 1936 по т. н. "Софийски провал" на 5 години затвор. Партизанин е в Трънския отряд от май 1944. През 1939 се жени за Кина Ангелова, от която има двама сина – Лъчезар Спасов (1941) и Румен Спасов (1946). След 50 години вторият му син ще стане известен като боса на групировка "Орион", изгряла по време на кабинета Виденов в средата на 90-те години и залязла малко по-късно.

Кариерата на Мирчо Спасов започва стремително веднага след 9. IX. 1944. Тогава той оглавява една от наказателните групи на партията. "Имахме за задача да арестуваме бивши сътрудници на фашисткия режим. В Долна Баня, Ихтиманско, арестувахме бившия министър-председател Константин Муравиев заедно с неговото обкръжение", разкрива самият Спасов. След това до май 1946 г. е областен началник на МВР в Русе.

Един шоп, който реже глави без да му мигне окото

Светлина за крадунавския период на Спасов хвърлят спомените на Ангел Мирчански, член на бюро на русенския комитет на БРП(к) и съдия от Народния съд. През 1990 г. неговите писмени показания се оказват в Главна прокуратура. "През 1944 г. др. Георги Чанков (член на Политбюро, б. а.) ни каза, че ще ни изпрати за областен началник един шоп, който глави да реже окото му няма да мигне. През ноември пристигна Мирчо Спасов", разказва Мирчански. Той свидетелства как без разрешение на МВР Спасов е създавал в Делиормана лагер, където изпращал на принудителен труд земеделци от селата с претенции за кметски места.

В спомените му са описани кървавите чистки, в които Мирчо Спасов участва в Русе и Силистра, както и бруталния рекет над индустриалците от региона. Заради последвалото брожение Спасов е върнат в столицата за областен на МВР-София. През 1948 г. е изпратен в Москва, където изкарва 11 месечна школа в НКВД (по-късно КГБ, б. а.).

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Април 2012 16:19

След това е областен началник на милицията в столицата и Плевен. От май 1957 г. до март 1963 г. е зам.-вътрешен министър. Издигането му в ръководството на МВР става факт, след като за първи секретар на ЦК на БКП е утвърден Тодор Живков през 1956 г.

След като единствен не е засегнат от чистката на Живков за лагерите през 1962 г. от 1965 г. е издигнат за зам.-началник на Комитета за Държавна сигурност и първи зам.-вътрешен министър. От 1973 г. до март 1982 г. е завеждащ отдел "Задгранични кадри" в ЦК на БКП. Освен това е народен представител от 1962 г. до 1985 г., член на ЦКРК на БКП и член на ЦК от края на 1966 г. до 1982 г. Награждаван е с четири ордена "Г. Димитров" и спокойно да се каже с всички съществуващи ордени и медали в страната. Герой на социалистическия труд и орден "Червено знаме", връчен му в Москва. "Всичко това дължа на революционното си минало, и че съм работил съвестно и честно за държавата и партията", изповядва се без заобикалки самият Спасов пред прокурорите през 1990 г., когато е арестуван и обвинен за убийствата в лагера край Ловеч.

Аферата фонд „1300 години България”

При образуване на следствието за лагерите през март 1990 г. тогавашния прокурор на въоръжените сили ген. Боню Трендафилов използва и като основание материалите по нохд №1/1982 г. на Върховния съд. Този случай е известен като процеса срещу Живко Попов за аферата фонд "1300 години България", тъй като в него се съдържат данни за извършено длъжностни престъпления и подкупи от о. з. ген.-полк. Мирчо Спасов.

През 1982 г. обаче протежето на Живков изобщо не е сред разследваните. Историята за един от най-големите партийни скандали започва с подготовката за честването на 1300 години България. През 1977 г. със секретно решение на Политбюро на ЦК на БКП е създадена служба "Културно наследство" към МВНР. За ръководители са избрани председателката на Комитета за изкуство и култура Людмила Живкова, външният министър Петър Младенов и вътрешния Димитър Стоянов, а неин началник става зам.-външния министър Живко Попов. Мегаломанската идея на клана Живкови е била закупуването или при невъзможност кражбата (както случаят с История

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Април 2012 16:19

славянобългарская, б. а.) от чужбина на произведения на изкуството, с които да се обогатява културното и национално наследство. За реализирането на тази идея е включено дори разузнаването.

"Към Първо главно управление на Държавна сигурност бе създаден отдел за културно историческо развитие. Разработваха се програми какви исторически документи, картини, ръкописи, свързани с историята на нашата страна, могат да се придобият по оперативен път. След като се придобиваха данни документи или предмети те се представяха на "Културно наследство", където се правеше експертна оценка", разкрива пред прокуратура през май 1990 г. бившият министър на вътрешните работи и бивш член на Политбюро Димитър Стоянов.

Главни оценители на службата са Богомил Райнов и Светлин Русев. Александър Фол и Александър Стезов са ангажирани по реализирането на сделките в чужбина, но от по-големите са набързо отстранени от... незаменимия Мирчо Спасов.

По това време той вече оглавява ключовия отдел "Задгранични кадри" в ЦК, без чието одобрение никой не е могъл да работи в чужбина. Спасов обаче е важна фигура в замитането на следите за финансовите злоупотреби в "Културно наследство", където в продължение на две години без никакво основание отчита разходите.

"Винаги съм разполагал с огромни средства в левове и валута. Много съм ходил в командировки", не отрича пред следствието Мирчо Спасов. Като зав.-отдел в ЦК той получава месечна заплата в размер на 1000 лв., а в началото на всяка година взима и по 5000 хил. лв. поверителни средства. Само от последната си командировка по линия на "Културно наследство" прибира 1400 долара. През 1977 г. по-малкият син на Спасов Румен – бъдещ бос на "Орион" – е уреден на работа в МВНР и заминава за Лондон като културно аташе да придобива ценни предмети по линия на "Културно наследство".

Пак с намесата на генерал Спасов от Първо главно управление на ДС като нещатен сътрудник, но без да върши каквато и да е работа, получава пари интимната му приятелка Захаринка Костова, дъщеря на неговия боен другар от революционната борба и цирков артист майстор Гига. Освен, че я изпраща в командировка до Бразилия, Спасов ѝ купува чрез "Културно наследство" дървена къща от Ленинград, която е сглобена до неговата вила в местността "Мечката" край Самоков. Техниката, дрехите и другите екстри от света на „гнилия империализъм“, с които фамилия Спасови се обзавежда, не се броят.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Април 2012 16:19

Бившият зам.-министър на външната търговия Георги Вутев, съден по процеса Живко Попов, описва Спасов от това време така:

"Властен и решителен, и добре използващ методите на интригите. Толкова зъл и отмъстителен човек, че чак Милко Балеv му имаше страх, който се считаше за най-близък на Тодор Живков."

Черна търговия със злато

В разгара на дейността на служба "Културно наследство" Мирчо Спасов завърта и черна търговия със злато. Той привиква Георги Вутев в кабинета си, където му показва куфарче натъпкано с 6-7 кг златна бижутерия и му нарежда чрез директора на "Кореком" Димитър Желязков стоката да бъде продадена без да се шуми в магазините на "Кореком", а средствата да бъдат преведени на фонд "1300 години България".

"Отказах, защото разбрах, че златото е внесено без знанието на БНБ и се обадих на ресорния си ръководител Андрей Луканов, зам.-председател на Министерския съвет", заявява Вутев пред следствието през 1990 г. Луканов е видял куфарчето и се е свързал веднага с Людмила Живкова, като ѝ разказал за случая, молейки я да не се работи по този начин, защото фонд "1300 години България" цял да се компрометира.

Златото е върнато в "Културно наследство", но след няколко дни доверен човек на Спасов се появил с куфарчето при шефа на "Кореком" и Вутев бил принуден да нареди на директора да се реализира продажбата на златото по законен път.

Малцина са онези, които знаят в действителност истинските размери на злоупотребите, които се завъртят във фонд "1300 години България", но при разкриването на партийният скандал година след смъртта на Людмила Живкова е грандиозен.

Отговорникът за лагера на смъртта край Ловеч и този път се разминава с правосъдието. На пленум на Политбюро на 3 март 1982 г. той е изваден от ЦК с

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Април 2012 16:19

формулировката: "За претъпена бдителност и предоверяване", след което е пенсиониран.

Закъснили обвинения срещу Людмила Живкова

В едно пространно изложение, писано през 1990 г. от килията на "Развигор", което обаче не е публикувано, Мирчо Спасов посочва:

„Аз съм напълно убеден, че разхищенията, които са се извършвали от Людмила Живкова извън България - най-вече по време на посещенията ѝ в Индия, Япония, Мексико, САЩ са били известни на държавните и партийните ръководители от този период. Голяма част от тези разходи са реализирани чрез бюджета на служба "Културно наследство" Още преди Людмила Живкова да почине беше необходимо тя да бъде оневинена за разхищенията, които стигаха до големи размери.

След смъртта ѝ криминалната страна на въпроса бе решен с процеса срещу Живко Попов. Той обаче бе дребен фигурант, за да поеме моралната отговорност, която трябваше да понесат Петър Младенов и Димитър Стоянов. Моето участие по партийна линия даде възможност на Милко Балева, Младенов и Стоянов да намерят в мое лице политическия и морален виновник по линия на БКП.

Така Тодор Живков беше доволен, че върху името на дъщеря му няма да лежи петното на разсипничеството; Милко Балева беше доволен, че няма кой да му се противопоставя на кадровите му комбинации в сферата на задграничните кадри; Петър Младенов и Димитър Стоянов бяха доволни, че е намерен човек, който да понесе тяхната отговорност за разхищенията и престъпленията в "Културно наследство."

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 19 Април 2012 16:19

Мирчо Спасов обаче вече не е онези фигура в комунистическата партия, всяваща страх и респект. Заедно с неговия дългогодишен покровител Тодор Живков са арестувани и разследвани.

Бившият отговорник за последните комунистически лагери е изправен на подсъдимата скамейка през лятото на 1993 г., но само след няколко съдебни заседания здравословното състояние на 82-годишен Мирчо Спасов се влошава. На 14 юли 1993 г. той почива в болницата.

СЛЕДВА: РАЗКРИТИЯТА ЗА УБИИСТВОТА ПРЕЗ 1962 Г.